

Vorbereiding 23.1: Levi gehoorzaamt Jezus' stem

SCHRIFTGEDEELTE

Mattheüs 9:9-13 en Lukas 5:27-32

THEMA

Levi gehoorzaamt Jezus' stem

EXEGESE

Mattheüs 9:9 en Lukas 5:27-28

Lukas wijst erop wat de context is waarbinnen de roeping van Levi plaatsvindt.

De roeping van Levi vindt namelijk plaats na:

- a. de prediking van het Evangelie (vgl. 4:16-32; 4:43-44);
- b. de verspreiding van het Evangelie (vgl. 5:10);
- c. het verrichten van genezingen in het kader van het Evangelie (vgl. 4:33-37; 4:38-41; 5:12-16; 5:17-26)
- d. het verrichten van een wonder in het kader van het Evangelie (vgl. 5:1-11).

De roeping van Levi staat ook in dit kader. Hij zal een van de volgelingen van Jezus worden die het Evangelie zowel mondeling als schriftelijk zal uitdragen.

In Mattheüs 10:3, waar de twaalf discipelen¹ met naam worden genoemd, komen we deze discipel tegen als de tollenaar Mattheüs. Hier wordt de geschiedenis van Levi's roeping door Mattheüs zelf verteld, waarbij hij zichzelf Mattheüs noemt.

Uit Markus 2:1 blijkt dat Jezus in Kapernaüm is als Hij een geraakte/verlamde geneest in een huis. Vanuit Kapernaüm gaat Jezus naar de zee. Dit laatste blijkt uit Markus 2:13. Onderweg naar de zee, ziet Hij Levi.

Het werkwoord dat hier in de grondtaal gebruikt wordt voor zien, geeft aan dat Jezus Levi op een bijzondere manier aankijkt. Deze manier van zien heeft de lading van 'aanschouwen'. Jezus kijkt met bijzondere aandacht naar Levi (vgl. o.a. Mattheüs 11:7, Lukas 7:24, Johannes 1:14).

---

¹ Zie hieronder de woordstudie 'discipel'

Lukas vermeldt nadrukkelijk dat Levi een tollenaar² is, waar Mattheüs dit impliciet vermeldt. De tollenaar was iemand die tol inde van voorbijgangers. Tol was een vorm van belasting die burgers moesten betalen als zij bijvoorbeeld gebruik wilden maken van bepaalde wegen. Het is goed om te bedenken dat de tol die de overheid wilde innen, vaak verpacht werd. Dit was een stuk garantstelling voor de overheid. De tollenaar schoot een bepaald bedrag voor, wat hij vervolgens zelf inde bij de burgers. Hij betaalde dus eerst zelf een vastgesteld bedrag aan de overheid en kocht daarmee het recht om zelfstandig tol te heffen.

Als Jezus Levi ziet, gebiedt Hij Levi om Hem te volgen. De vorm die Jezus hier gebruikt betreft in de grondtaal een imperatief, gericht aan de tweede persoon enkelvoud: volg jij Mij!

Hoewel het volgen van een leraar (rabbi) een bekend fenomeen was, moeten we hier in dit geval vooral aan de volgende twee zaken denken:

1. Bekering

De roeping van Levi betreft een roeping uit zijn zondestaat. Het tollenaarschap als zodanig hoefde niet expliciet te betekenen dat hij zonde bedreef, mits hij dit beroep op eerlijke wijze verrichtte. Desalniettemin krijgen we de indruk dat Levi in zijn oorspronkelijke geestelijke staat niet meer was dan een jood die aan godsdienst deed, maar God niet kende. Het enige dat van hem opgetekend is, is dat hij bij het tolhuis zat. Hiermee lijkt zijn leven te zijn getekend.

Mattheüs noemt zich in het parallelle gedeelte 'een mens', zonder daarbij enige aantekening te plaatsen waaruit kan blijken dat hij toen God vreesde. De afwezigheid van deze vermelding hoeft niet te betekenen dat Levi God niet kende, maar er is niets dat daar expliciet wel op wijst. Meer grond om van bekering te spreken, ligt opgesloten in Lukas 5:32, waar Jezus met nadruk spreekt van het roepen van zondaren tot bekering. Deze opmerking staat in dermate nauw verband met het voorgaande, dat aangenomen mag worden dat Levi's roeping ook een roeping tot bekering was.

Daarnaast roept deze geschiedenis ook ons op tot bekering.

2. Discipelschap

De roeping van Levi past in een kader waarin verschillende discipelen al door Jezus zijn geroepen. In hetzelfde hoofdstuk (Lukas 5:10) wordt melding gemaakt van het feit dat Petrus visser van mensen zal worden. Deze opdracht krijgt Levi ook als hij geroepen wordt uit het tolhuis. Hij zal de schrijver van het Evangelie worden, waarbij hij zijn volksgenoten, die hem nu waarschijnlijk minachtend bejegenen, mag wijzen op de Messias. Hij begint hier al mee als hij een maaltijd aanricht voor zijn collega's en bekenden (Lukas 5:29-30).

Jezus roept Levi op om Hem te volgen. Mattheüs beschrijft dat Levi vanaf dat moment Jezus begint te volgen. Het werkwoord dat in de grondtaal voor 'volgen' wordt gebruikt, duidt ook op een 'onmiddellijk volgen'. Lukas benadrukt hierbij dat Levi alles verlaat. Behalve het feit dat

---

² Zie hieronder de woordstudie 'tollenaar'

Levi zijn dienstwerk voor de overheid achterliet, moet ook gedacht worden aan de mogelijkheid dat hij financieel benadeeld werd, doordat hij zijn gepachte som geld waarschijnlijk niet meer zou terugverdienen. Dit had hij immers vooraf betaald. Het volgen had voor hem dus verschillende implicaties. Mattheüs en Marcus maken niet afzonderlijk melding van het achterlaten als zodanig (vgl. Mattheüs 9:9; Markus 2:14).

Mattheüs 9:10 en Lukas 5:29

Levi maakt voor Jezus een grote maaltijd in zijn eigen huis. De maaltijd wordt voor Jezus bereid, maar anderen mogen er ook aan deelnemen. De grote omvang van de maaltijd en het feit dat veel mensen meeaten, kan er op wijzen dat Levi een vermogende man is geweest. Een oosterse maaltijd stond in het teken van gemeenschap. Het was ook vaak een teken van vriendschap en feest. Levi's maaltijd getuigt van:

1. Dankbaarheid

Levi uitte zijn dankbaarheid door Jezus in zijn eigen huis te ontvangen en een maaltijd voor Hem te bereiden. Dit wordt ook benadrukt door het gegeven dat hij voor Jezus een maaltijd aanrichtte.

2. Blijdschap

Een grote maaltijd geeft niet alleen blijk van veel monden, maar ook van veel vreugde (zie Prediker 10:19).

3. Mededeelzaamheid

Levi nodigt veel mensen uit aan tafel. Hoewel veel tollenaren zich verrijkten ten nadele van het volk, laat Levi een grote menigte voeden aan zijn tafel en heeft hij in die zin gemeenschap met hen.

4. Getuigenisdrang

Ongetwijfeld zal Levi zijn bekenden hebben willen laten delen in het heil van Christus. Wie hij had leren kennen, moesten ook zij leren kennen. Het is aannemelijk dat hij een drang had om van Christus en Zijn werk te getuigen. Een gezamenlijke maaltijd kon hiervoor goede gelegenheid bieden.

5. Herbergzaamheid/gastvrijheid

Levi ontvangt naast Jezus, velen in zijn huis. Bij de maaltijd zijn ook andere mensen aanwezig die in een openbare zonde leefden. Ze worden door Mattheüs omschreven als 'tollenaren en zondaren.' Lukas spreekt over 'tollenaren en anderen', waarbij onder de categorie 'anderen' waarschijnlijk ook openbare zondaars gerekend moeten worden. Hoewel het tollenaar zijn op zichzelf genomen geen zonde was, ging het vaak wel gepaard met zonden. Om die reden werden tollenaren dan ook vaak in één adem genoemd met hoeren en zondaren.

De geschiedenis van Levi laat zien dat het volgen van de Heere Jezus tot bovengenoemde daden brengt.

Mattheüs 9:11 en Lukas 5:30

De Farizeeën en Schriftgeleerden zien dat Jezus de maaltijd gebruikt met tollenaars en zondaren. Net als bij de geschiedenis over de genezing van de verlamde, is het nu dezelfde groep die weer tegen Jezus' werk in gaat. Ze volgen Jezus als het ware in Zijn handel en wandel. Het steekt hen nu dat Jezus en Zijn discipelen waarschijnlijk de reinheids- en spijswetten overtreden. Ook zullen ze ongetwijfeld een bepaalde minachting hebben gehad voor tollenaars en andere zondaren. De Farizeeën spreken de discipelen aan op hun gedrag en dat van Jezus. Ze roepen de discipelen tot verantwoording. Zo moet (en mag) een christen in bepaalde gevallen verantwoording afleggen voor mensen die hen niet gunstig gezind zijn. Zeker als een christen andere keuzes maakt, kan de vraag zomaar gesteld worden waarom er zo wordt gehandeld. Hiertoe moeten we altijd bereid zijn (vgl. 1 Petrus 3:15).

Mattheüs 9:12 en Lukas 5:31

Jezus hoort de beschuldiging aan het adres van de discipelen. Hij gaat in op deze beschuldiging, die ten diepste op Hem gericht is. Jezus wijst door middel van een metafoor op de situatie die voor de ogen van de Farizeeën is uitgeschilderd: zij die gezond zijn, hebben geen dokter nodig, maar juist degenen die ziek zijn. Tijdens de genezing van de verlamde zinspeelde Jezus al op de vergeving van zonde, die de Farizeeën toen al niet nodig bleken te hebben. Ook nu geven ze er blijk van dat ze zich beter voelen dan tollenaars en zondaren. Zelf houden ze de wet en nemen ze keurig de regels in acht. Ze voelen zich rechtvaardig. Rechtvaardiger dan de tollenaar. Denk hierbij ook aan de bekende gelijkenis van de tollenaar en de Farizeeër in de tempel (zie Lukas 18:10-14). De roeping van Levi is een illustratie van het feit dat Jezus gekomen is voor zondaren. Dit betekent echter wel dat we gehoor moeten geven aan de opdracht van Jezus om Hem te volgen. Dit betekent zelfverloochening en soms ook letterlijk dat je alles achter moet laten.

Mattheüs 9:13 en Lukas 5:32

De uitdrukking 'maar ga heen en leer wat het betekent', werd gebruikt door rabbijnen als ze een les wilden laten overbrengen vanuit de Schrift. Jezus wijst nu op een woord uit het Oude Testament, namelijk uit Hosea 6:6 waar staat: 'Ik wil barmhartigheid en geen offer'. Dat in Hosea een ander woord in onze vertaling wordt gebruikt (goedertierenheid i.p.v. offer), heeft te maken met de Griekse vertaling van het Oude Testament waaruit Mattheüs citeert. Opvallend is dat dit citaat in Mattheüs ingeklemd staat tussen twee gedeelten, waarin Jezus Zichzelf als 'dokter' presenteert. Hij is Zelf de Ontfermer. God heeft er meer behagen in dat zondaren zich door Jezus laten ontfermen, dan dat zij brandoffers brengen om zich strikt te houden aan regels en geboden zonder een daadwerkelijke relatie met Jezus.

Het dienen van God sluit het houden van geboden niet uit, maar de grondhouding van waaruit de geboden worden nageleefd, is van het grootste belang. In Christus brengt de rank goede vruchten voort. Buiten Christus krijgt het leven naar Gods geboden een wettisch karakter. Dat laatste zien we bij de Farizeeën. Ze hadden geen ontferming van Jezus nodig, want ze waren rechtvaardig in eigen oog, door hun strikte naleving van de geboden.

Dat alleen Mattheüs deze woorden uit Hosea aanhaalt, zal ongetwijfeld te maken hebben met het feit dat Mattheüs zijn evangelie in de eerste plaats richt aan de Joden. Zij kenmerkten zich over het algemeen ook door het willen houden van de wet om daarmee God te dienen. Christus werd door de meerderheid van hen niet erkend als Ontfermer.

Woordstudies

Tollenaar

Een tollenaar was iemand die tol inde van voorbijgangers. Tol was een vorm van belasting die burgers moesten betalen als zij bijvoorbeeld gebruik wilden maken van bepaalde wegen. Het is goed om te bedenken dat de tol die de overheid wilde innen, vaak verpacht werd. Dit was een stuk garantstelling voor de overheid. De tollenaar schoot een bepaald bedrag voor, wat hij vervolgens zelf inde bij de burgers. Hij betaalde dus eerst zelf een vastgesteld bedrag aan de overheid en kocht daarmee het recht om zelfstandig tol te heffen. Hoewel er sprake was van vaste tarieven, werd hier vaak misbruik van gemaakt en werd er flink winst geboekt. Men moest ook een vermogend man zijn om de pacht aan de overheid op voorhand te kunnen afdragen.

Levi zal vermoedelijk ook zijn deel eerst hebben moeten voorschieten, alvorens hij tol kon vragen aan de burgers. Dit geeft aan dat het heel wat inhield dat hij zijn zaken verliet.

Er wordt gesteld dat de haat tegen de tollenaars vermoedelijk niet zozeer voortkwam uit het feit dat de tollenaars collaboreerden met de Romeinen. Er was namelijk sprake van zogenaamde *publicani*, die Romeins waren en de grote belastingen inden voor grote gebieden, en de *kleine belastingpachters*. Laatstgenoemden waren inheems en deden dienst voor kleinere gebieden en steden. Het door hun geïnde geld was voornamelijk bestemd voor de stadsoverheid. Dit betekent dat Galilese tollenaars in de eerste plaats geld inden voor Herodus Antipas (regerend in Galilea en Perea van 4 v.Chr. - 39 n.Chr.). Herodus was van Edomitische afkomst en kwam uit Idumea, de Griekse benaming voor Edom. Om deze reden konden ze dus hoogstens geminacht worden vanwege steun aan dit bewind, en dus niet zozeer vanwege steun aan het Romeinse bewind. In Judea lag dit anders, aangezien dit rechtstreeks onder Romeins bewind stond.

Een grotere reden voor verachting lag in het feit dat tollenaars hun eigen volk verplichtten tot het betalen van rente. In Deuteronomium 23:19 en 20 staat dat men als Israëliet geen rente mocht vragen van broeders. Dit zal stellig de bescherming van armen ten doel hebben gehad. Kijkend naar Zacheüs, blijkt ook wel dat de armen benadeeld werden door dit systeem. Hij zei namelijk toe om de helft van zijn bezit aan de armen te schenken.

Daarbij komt dat er vaak onredelijk veel rente werd gevraagd. Dit blijkt ook bij Zacheüs, als hij voorneemt om viervoudig terug te geven wat hij had afgeperst. Dat dit algemeen gebruik was in die dagen, blijkt uit het antwoord wat Johannes de Doper geeft aan de tollenaars die door hem gedoopt willen worden: 'vordert niet meer dan voorgeschreven is.'

De door de tollenaars gepleegde economische delicten, worden vaak in één adem genoemd met de zedendelicten van de hoeren (vgl. Mattheüs 21:31 en 32) en andere zondaren.

Discipel

Dit woord komt in Lukas 5:27-29 niet voor. Wel wordt gesproken over volgen. En omdat Levi hiermee tot discipelschap geroepen wordt is het van belang om te kijken naar de inhoud van dit woord. In de eerste eeuw na Chr. kwam het veelvuldig voor dat leraren een groep leerlingen om zich heen verzamelden. We zien dit niet alleen in de filosofische wereld, maar ook in Joodse kringen. Het discipelschap van Jezus onderscheidt zich echter op verschillende manieren van het discipelschap uit de toenmalige wereld. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de volgende aspecten:

1. Het initiatief tot het kiezen van de leerlingen lag bij Jezus;
2. In het geval van de twaalf discipelen betekende dit het achterlaten van hun dagelijkse leven;
3. Jezus kiest niet voor status en aanzien: vissers, een tollenaar en zelfs een zeloot vormden de kring van zijn volgelingen;
4. Discipelschap is levenslang en ging niet om een carrière waarbij men uiteindelijk zelf promoveerde tot rabbi;
5. Discipelschap impliceerde gehoorzaamheid aan Jezus' geboden.

GELOOFSLEER

DL 3 en 4, 8, 15	Roeping tot bekering
NGB art. 31	Roeping tot het ambt
Hosea 6:6	Want Ik vind vreugde in goedertierenheid en niet in offer.

GEBEDSPUNTEN

- Wilt U zorgen voor mensen die in zonde leven en U niet (willen) kennen. Ontferm U over hen.
- Wilt U ons leren om eerlijk te zijn. Tegenover U en ook tegenover de mensen om ons heen.
- Geeft U dat wij oog hebben voor de zwakke mensen om ons heen. Leer ons ze door Uw ogen te zien en ze te vertellen over U.
- Geef dat wij iets mogen kennen van dat gehoorzamen en volgen wat we bij Levi zien. Door Uw genade kan dat en U wilt dat ook graag uitdelen.

PSALM- EN LIEDLIJST

Psalm 32: 5	Wil toch niet stug gelijk een paard weerstreven
Psalm 95: 4	Want Hij is onze God, en wij
Psalm 108:1	Mijn hart, o Hemelmajesteit
Psalm 108:2	Ik zal o Heer' Uw wonderdaan Al waren uw zonden als scharlaken Hij die rustig en stil Hoor de stem van Jezus roepen Wees ook jij een discipel

INTRODUCTIE OP DE VERTELLING

Je hebt vast weleens gehoord van NSB'ers. Misschien heb je er wel eens een boek over gelezen. Het zijn mensen die in de Tweede Wereldoorlog de kant van de Duitsers gekozen hadden. Ze verraadden soms zomaar hun eigen landgenoten. Wat is er veel boosheid geweest bij Nederlanders. Ze moesten niets van deze mensen hebben. En ze zijn na de oorlog ook vreselijk behandeld. Ze hadden geen leven meer in Nederland. Vandaag gaan we het ook hebben over zo'n soort man. Levi heet hij. Misschien ken je hem wel. Hij had ook nog een andere naam: Mattheüs.